

АНОТАЦІЯ навчальної дисципліни

«Регіональні суспільно-географічні дослідження»

- 1. Назва дисципліни** – «Регіональні суспільно-географічні дослідження».
- 2. Лектор** – кандидат географічних наук, доцент Гусева Наталія Володимирівна.
- 3. Курс** – 2 (другого (магістерського) рівня вищої освіти), **семестр** – 3.
- 4. Кількість:** кредитів – 3; академічних годин – 90 (у т.ч. аудиторних – 36, самостійної роботи – 54).

5. Опис дисципліни:

Мета дисципліни – вивчення студентами теоретичних та методологічних положень регіональних суспільно-географічних досліджень на макро-, мезо- та мікрорівні.

Завдання дисципліни:

- 1) розкрити сутність понять «регіон» та «регіональний розвиток», підходи, концепції та парадигми до їх розуміння;
- 2) розкрити сутність поняття «проблемний регіон», характерні риси та класифікацію проблемних регіонів;
- 3) розглянути сучасний стан, проблеми та перспективи регіональної політики України як інструменту управління регіональним розвитком держави;
- 4) оволодіти знаннями сучасних теорій та методичних основ регіональних суспільно-географічних досліджень макро-, мезо- та мікрорівнів, що здійснюються на теоретико-методологічних засадах сучасних теорій та концепцій суспільної географії з використанням кількісних та якісних методів суспільно-географічних досліджень;
- 5) дати розуміння теоретичних та методологічних положень регіональних суспільно-географічних досліджень на макро-, мезо- та мікрорівні, теоретичних та методичних засад регіональних суспільно-географічних досліджень, вивчення концептуальних основ аналізу демографічних, соціальних та економічних процесів у регіональних суспільно-географічних дослідженнях;
- 6) оволодіти сучасними методами регіональних суспільно-географічних досліджень; вмінням проводити комплексні регіональні суспільно-географічні дослідження.

Зміст дисципліни:

Тема 1. Регіон як об'єкт суспільно-географічних досліджень. Одиниці соціально-економічного простору. Підходи до визначення поняття «регіон»: територіальний, економічний, системний, мережевий тощо.

Еволюція поняття від традиційного до «розумного регіону» (smart region). Парадигми регіону. Класифікація і типологія регіонів України та зарубіжних країн.

Тема 2. Проблемні регіони. Типи проблемних регіонів: слаборозвинені, депресивні, старопромислові. Малі монофункціональні міста. Покинуті території (brownfields): поняття, класифікація, стратегії розвитку. Функціональні типи територій України. Регіони, що постраждали внаслідок збройної агресії.

Тема 3. Регіональний розвиток як об'єкт суспільно-географічних досліджень. Моделі регіонального розвитку. Теорії та концепції регіонального розвитку: неокласичні, кумулятивного зростання, конкурентних переваг, сталого розвитку, смарт-спеціалізації тощо. Цілі сталого розвитку ООН до 2030 року. Стратегія сталого розвитку України.

Тема 4. Регіональна політика: поняття, цілі, принципи, суб'єкти, об'єкти, механізми. Організаційно-управлінські моделі та види регіональної політики. Інструменти впливу на регіональний розвиток. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки. Вплив децентралізації та повномасштабної війни на регіональну політику України.

Тема 5. Підходи та методи регіональних суспільно-географічних досліджень. Методологічні підходи: географічний, системний, синергетичний, інформаційний. Програма суспільно-географічного дослідження. Методи просторового аналізу: картографічний, кластерний, кореляційний, SWOT-аналіз тощо.

6. *Форми навчання* – лекції, практичні заняття та самостійна робота студентів відповідно до програми курсу.

7. *Методи викладання і навчання* – пояснювально-ілюстративні (розповідь з елементами бесіди, пояснення, лекція, ілюстрація тощо); репродуктивні; проблемного викладу; частково-пошукові; дослідницькі.

8. *Методи контролю знань, система оцінювання* – усне опитування (індивідуальне, комбіноване, фронтальне), перевірка виконаних практичних робіт, вирішення проблемних питань і завдань під час практичних занять, виконання групових проєктів, поточна контрольна робота, заліковий семестровий контроль.

9. *Навчально-методичне забезпечення:*

1. Барановський М. О. Економічна та соціальна географія України: реальний сектор економіки: навчальний посібник. Ніжин: Видавець Лисенко М.М., 2018. 376 с.
2. Бхаттачарджи А., Ситник Н. Методологія та організація наукових досліджень: дослідження в соціально-економічних науках. Навчальний посібник. Київ : НТУУ

- «КПШ ім. Ігоря Сікорського». 2022. 173 с.
3. Гукалова І. В. Якість життя населення України: суспільно-географічна концептуалізація : монографія. Київ, 2009. 346 с.
 4. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети : монографія. За ред. З. С. Варналія. Київ : НІСД, 2007. 768 с.
 5. Долішній М. І. Регіональна політика на рубежі ХХ-ХХІ століть: нові пріоритети. Київ : Наукова думка, 2006. 512 с.
 6. Маруняк Є. О. Глобалізація та її вплив на розвиток регіонів України. Київ : Реферат, 2007. 224 с.
 7. Мезенцев К. В., Підгрушний Г. П., Мезенцева Н. І. Регіональний розвиток в Україні: суспільно-просторова нерівність та поляризація : монографія. Київ : Прінт сервіс, 2014. 132 с.
 8. Методи суспільно-географічних досліджень: навчально-методичне видання. За ред. К. Мезенцева. Київ : Видавництво «Фенікс», 2021. 100 с.
 9. Немець Л., Мезенцев К., Гусева Н., Мезенцева Н., Мельничук А., Немець К., Сегіда К. Соціальна географія: підручник. За ред. Л. Немець та К. Мезенцева. Київ-Харків, 2019. 305 с.
 10. Пилипенко І. О., Мальчикова Д. С. Методики суспільно-географічних досліджень (на матеріалах Херсонської області): навчальний посібник. Херсон : ПП Вишемирський В.С., 2007. 112 с.
 11. Підгрушний Г. П. Промисловість і регіональний розвиток України : монографія. Київ : Інститут географії НАН України, 2009. 300 с.
 12. Пістун М. Д., Мельничук А. Л. Сучасні проблеми регіонального розвитку : навчальний посібник. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2010. 286 с.
 13. Покляцький С. А. Умови життя населення великих міст України: суспільно-географічне дослідження. Київ: Наукова думка, 2016. 184 с.
 14. Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку : монографія. За ред. З. С. Варналія. Київ : Знання України, 2005. 498 с.
 15. Смаль В. В. Трансформація господарства постіндустріальних країн: наукові засади суспільно-географічного дослідження. Київ : Київський нац. ун-тет імені Тараса Шевченка, 2011. 370 с.
 16. Смаль І. Економічна і соціальна географія України : навчальний посібник. Ніжин Видавництво Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, 2009. 287 с.
 17. Топчієв О. Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики : навчальний посібник. Одеса : Астропрінт, 2005. 632 с.
 18. Топчієв О. Г., Мальчикова Д. С. Планування території : навчальний посібник. Херсон : Грінь Д. С, 2014. 268 с.
 19. Топчієв О.Г., Мальчикова Д. С., Яворська В. В. Регіоналістика: географічні основи регіонального розвитку і регіональної політики: навчальний посібник. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 372 с.
 20. Топчієв О. Г., Мальчикова Д. С., Пилипенко І. О., Яворська В. В. Методологічні засади географії: підручник. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2020. 366 с.
 21. Урбаністична Україна: в епіцентрі просторових змін : колективна монографія. За ред. К. Мезенцева, О. Олійника, Н. Мезенцевої. Київ : Видавництво «Фенікс», 2017. 438 с.
 22. Шаблій О. І. Основи суспільної географії : підручник. Львів : ЛНУ імені Івана

Франка, 2012. 296 с.

23. Шаблій О. І. Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії : монографія.
Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2001. 744 с.

10. Мова викладання – українська.